

Hiljaisuuden monet kasvot vallankäytöstä rauhan löytämiseen

Äänettömyyden arvo nousee kaiken melun keskellä

TS Nauvo
ERJA HYYTIÄINEN

- Tähän voisi perustaa hiljaisuuden reitit, hiljaisuuteen sitoutuneita luostareita tutkiva Jouni Elomaa huokaa Seilin saaren kirkon tuntu-
massa.

Hiljaiselle saarelle viime viikoksi kokoontuneet eri tieteenalojen tutkijat puretuvat hiljaisuuden eri ominaisuuksiin. Kun se Elomaan tutkimuksissa on äärimmäisen vietyä täyttä äänettömyyttä, on se teatterin ja elokuvan tutkijoiden keskuudessa draaman tehokeino, kielitieteilijöille kieli muiden joukossa, naistutkijoiden silmissä keino käyttää valtaa.

Symposiumin järjestäjä dosentti Siegfried Jäkel korostaa, että hiljaisuus on kieli-kielten takana.

Thomas Mannia siteeraen kieli, puhuttu tai kirjoitettu on salaperäisyyden vihollinen, hän huomauttaa. Hiljaisuutta voi käyttää salaamiseen. Se kertoo jotakin, mikä on kielen takana, tavoittamattomissa, Jäkel sanoo.

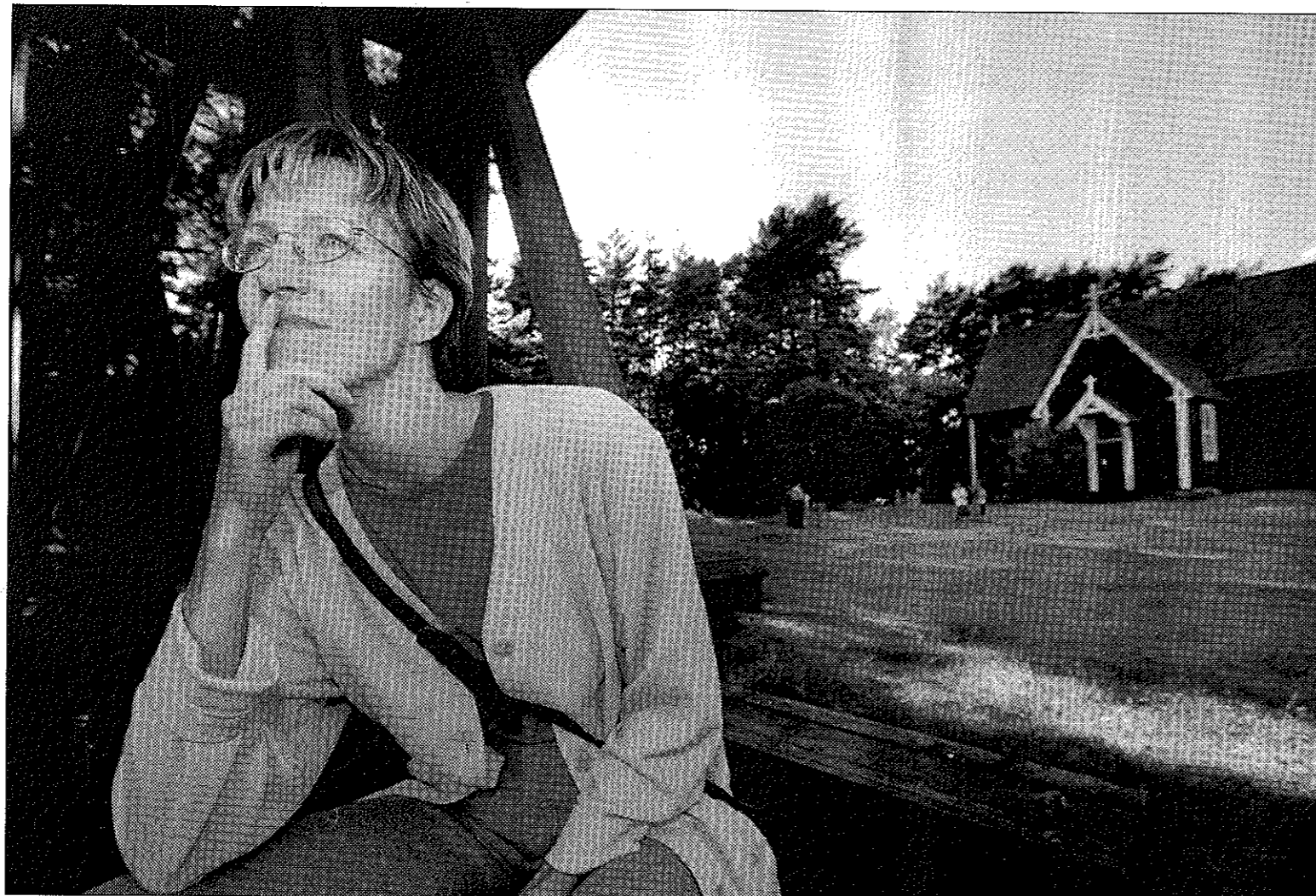
Äänettömyys tuo uskonnollisuuden

Jouni Elomaa on havainnut, että viime aikoina ihmisten uskonnollinen etsintä ja sen myötä hiljaisuuden kaipuu on vahvistunut.

- Ennen suomalaiset elivät hiljaisemmassa ympäristössä. Nyt ääniympäristö on niin kuormitettu, että on syntynyt tarve saavuttaa hiljaisuus.

Hiljaisuus on vuosituhansien ajan sidottu uskonnollisuuteen. - Vaikka sitä ei hakisi, sisäisen hiljaisuuden saavuttamiseksi tulee usein kokemus jotakin voimakkaammasta, tuonpuoleisesta. Siksi lähes kaikkiin uskontoihin liittyy vahvasti hiljaisuus.

Elomaan mukaan luostarilaitoksen hiljaisuuden juuret pohjaavat raamatullisen tulkinnan ohella Välimeren mysteerikultteihin ja uusplatonilaiseen ajattelumallin.

TS/Elina Salmi

- On olemassa kahdenlaisia hiljaisuutta. Aktiivista vaikenemista ja passiivista hiljaisena oloa. Luostarilaitoksessa vaatimus lähti liikkeelle aktiivisesta vaikenemisesta, kieltäytymisestä. Tietyissä luostareissa kuten benediktiiniläis- ja sisterssiläisluostareissa puhuminen kiellettiin kokonaan, ja sen tuloksen syntyivät ensimmäiset viittomakielet, Elomaa kertoo.

- Kun ihminen on passiivinen, tulee hänestä kuunteleva. Kun itse kieltäytyy puhumasta, on aktiivisesti hiljainen ja ympäristö on hiljai-

nen, voi saavuttaa sisäisen hiljaisuuden.

Itsekin useita vuosia dominikaanisessa luostarissa elänyt ja hiljaisuuden reititettiin osallistunut Elomaa sanoo, että sisäisen hiljaisuuden löytäminen on mahdollista kaikille.

- Se vaatii totuttelua. Hiljentymisen alkuvaiheessa tulee usein vastaan jopa ahdistunut olo, kun joutuu vastausten oman itsensä kanssa, ja joutuu kaivamaan esille kätkeytyneet luurangot. Kun tästä vaiheesta pääsee yli, alkaa hiljaisuus toimia. Parin viikon reititissä ehtii käydä

kaikki vaiheet läpi, Elomaa sanoo.

Puhekiello on vallankäyttöä

Mosambikilainen Malangatana Ngwenha näkee hiljaisuuden kielteisenä asiana.

- Kun ihminen ei puhu, patoutuvat ajatukset ja tunteet sisälle, ja kun paine kasvaa liian suureksi, ihminen purkautuu kuin tulivuori. Minä tunnen pohjoismaalaisia, jotka ovat muuttaneet Afrikkaan, ja sinne muuttaneissaan olivat hiljaisia, mutta

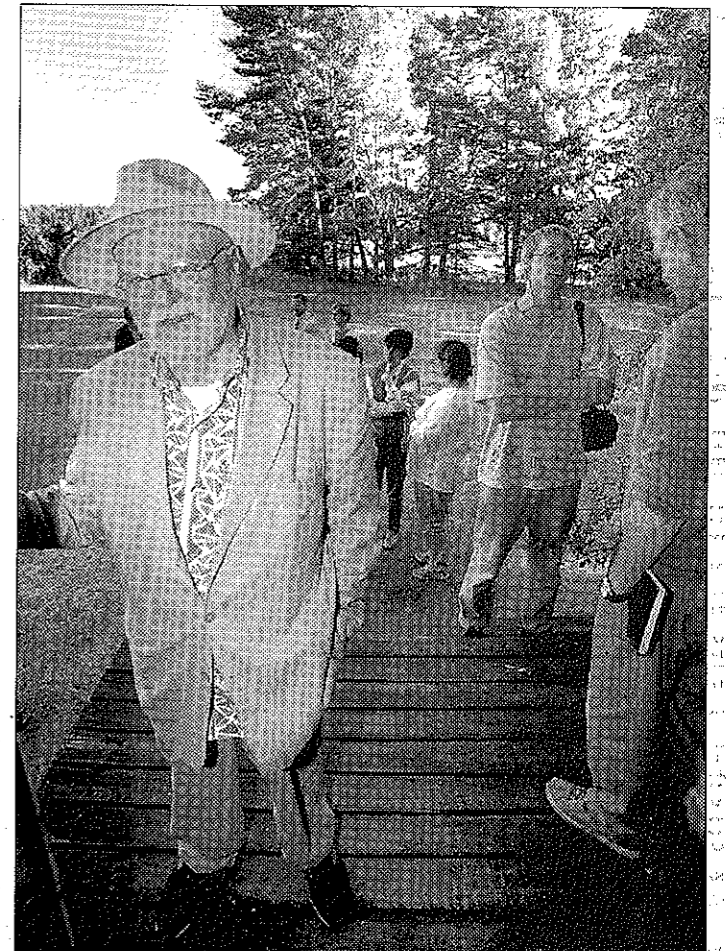
pian oppineet meidän tapamme kommunikoida. Ja sitten he kiittelevät, kuinka se pelasti heidän sielunsa, Ngwenha sanoo.

Saksalaisista ja suomalaisista sananlaskuista hiljaisuuden määritelmiä etsivä Anne Majapuro on havainnut, että hiljaisuuden vaatimus liitetään usein naisiin.

- Saksalaisittain miestä neuvotaan etsimään avioavaimiksi tyyntä naista. Ja todetaan, että mikään vaate ei pue naista yhtä hyvin kuin vaikeneminen. Mielenkiintoista on, että vaikeneminen kuvataan positiiviseksi asi-

Anne Majapuron tutkimissa suomalaisissa ja saksalaisissa sananlaskuissa naisia houkuttelevaan olemaan hiljaa. Majapuro näkee niiden takana pyrkimyksen rajoittaa naisen oikeuksia.

TS/Elina Salmi

Dosentti Siegfried Jäkel halusi viedä hiljaisuuden tutkijat saaren äänettömien tarinoiden saarelle Seiliin. Hän huomauttaa, että hiljaisuus on kieli muiden kielten joukossa, sitä on vain opittava tulkitsemaan.

Hiljaisuuden saari

TS Nauvo

Seilin saari on täynnä hiljaisia tarinoita. Saaren historia täyttyy ihmisistä, jotka siirrettiin kotikonnuiltaan Seiliin, pois muiden nähtäviltä ja kuultavista.

- Kuningas Kustaa Aadolf keksi, että leprapotilaat ja mielisairaat pitää siirtää jonkin saarelle, pois näkyvistä. Sillä ongelma on ratkaisu, Seilin asemanhoitajan virasta jo eläkkeelle jäänyt Aatos Petäjä kertoo.

Kuningas antoi vuonna 1619 määräyksen etsiä Turun saaristosta paikka Suomen ensimmäistä leprapotilaille ja mielisairaille tarkoitettua valtiosairaalaan varten. Paikaksi löytyi Seili.

- Leprapotilaat olivat nykyisen kirkon ympärille rakennetuissa taloissa, mielisairaat tällä toisella saarella, Saaristomeren tutkimuskeskuksen nykyisissä tiloissa, Petäjä kertoo.

- Leprapotilaille oli kaksi hoitomuotoa. Ensinnäkin heidän piti mennä kirkkoon vähintään kerran viikossa rukoilemaan syntejään anteeksi. Lepra katsottiin syn-

tisyyden seuraukseksi. Toisen hoitomuotona oli kerran viikossa jaettava, reilun kolmen desin annos alkoholia.

Kirkon vierelle, kirkkomajaan ulkopuolella on haudattu 661 leprapotilasta. Varsinaiselle kirkkomaalle on haudattu mielisairaalan potilaat sekä saaren vakituiset asukkaat.

Saarelle päätyminen oli lähes poikkeuksetta elinikäinen karkoitus, saarelta ei saanut palata, Saaristomeren synnyttämisen ei muutamia vuosisatoja sitten ollut nykytasolla.

- Jos ihmisellä oli ihollaan jokin ihottuma, saatettiin se tulkita tuberkuloosiksi, jolloin sairastunut lähetettiin Seiliin. Viimeinen leprapotilas, Malin Matsdottir kuoli yli 60-vuotiaana vuonna 1785. Hän oli tullut tänne jo 13-vuotiaana ja eli viimeiset vuodet saarella aivan yksin.

Mielisairaala lopetettiin vuonna 1902. Sen jälkeen rakennukset olivat muutaman vuoden tyhjillään, kunnes Turun yliopiston alainen Saaristomeren tutkimuskeskus aloitti toimintansa vuonna 1964.